

Maakuntavaltuusto

Aika 03.12.2024 klo 13:10 - 13:40

Paikka Heinolan kaupungin valtuustosali

Käsitellyt asiat

§	Otsikko	Sivu
§ 21	Maakuntavaltuuston kokouksen avaus	4
§ 22	Maakuntavaltuuston kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen	5
§ 23	Pöytäkirjan tarkastajien valitseminen	7
§ 24	Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen	8
§ 25	Sidonnaisuuksien ilmoittaminen	9
§ 26	Maakuntavaltuuston jäsenen vaihtuminen/Niinistö	10
§ 27	Eron myöntäminen Eemeli Lehtiselle maakuntahallituksen jäsenyydestä ja uuden jäsenen valinta	11
§ 28	Toiminta- ja taloussuunnitelman 2025-2027 ja talousarvion 2025 hyväksyminen	13
§ 29	Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 tavoitteiden hyväksyminen	17
§ 30	Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2024-2035 hyväksyminen	20
§ 31	Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2050+ vision valmistelu ja päättäminen	23
§ 32	Muut mahdollisesti esille tulevat asiat	26
§ 33	Kokouksen päättäminen	27

Osallistujat

	Jäsenet		Varajäsenet	
Asikkala	Mielonen Arto	x	Seppälä Toni	
	Viljanen Ilkka pj.	x	Laaksonen Jari	
Hartola	Ruoppi Mikko	x	Fågel Jarkko	
Heinola	Jaakkola Ilkka	x	Väli-Torala Tapio	
	Järvinen Kaija	x	Vesikko Tuomo	
	Pynnönen Kai	x	Salonen Harri	
	Salminen Sami	x	Vastamäki Jari	
Hollola	Hyytiä Kari I vpj.	x	Hakanen Heidi	
	Ihalainen Tapani	x	Pälsi Pasi	
	Palo Petri	x	Mikkola Ville	
	Saarnio Kristian	x	Heikkilä Hannu	
	Vanhala-Selin Kristiina	x	Parviainen Jenna	
Iitti	Leino Eira	x	Aro Jaana	
	Savelainen Atte	x	Ollikainen Ari	
Kärkölä	Raininko Mari	-	Nousjoki Santeri	x
Lahti	Falk Sonja	-	Arvaja Pertti	
	Harmaala Miina	x	Bruneau Milla	
	Hälinen Ville	-	Aaltonen Kalle	
	Kaikkonen Jouni	x	Kastehelmi Minerva	
	Karjalainen Pasi	x	Heromaa-Karjalainen Siru	
	Kupiainen Anna-Kaisa	x	Lientola Elisa	
	Lindqvist Marko	x	McCarron Francis	
	Nieminen Erkki	-	Ripatti Tapani	
	Nieminen Mira	-	Tuomi Maarit	
	Rostedt Juha	x	Oksanen Reijo	
	Ruuska Sinikka	x	Mäkynen Maria	
	Sorsa Tuomas II vpj.	-	Kaasinen Hannu	
	Vaara Ulla	x	Markkanen Marju	
	Vahter Merja	x	Rantanen Ida	
	Viinikka Anneli	x	Lampinen Minna	
Orimattila	Anttila Ari	x	Suuronen Marko	
	Jokinen Ida	x	Illi-Lampio Mirva	
	Koivunen Tuula	-	Laatunen Kirsi	
	Sikkilä Sari	x	Simola Arja	
Padasjoki	Kivinen Sauli	x	Siljander Ilpo	
Sysmä	Lehtosalo-Lönnberg	-	Virolainen-Nurminen	x
	Eevakaisa		Eija	
Lisäksi läsnä	Komu Pekka		Maakuntahallituksen pj.	
	Rahkonen Hannu		Maakuntahallituksen I vpj.	
	Granlund Päivi		Maakuntahallituksen II vpj.	
	Ahola Pirkka		Maakuntahallituksen jäsen	
	Ekman Johanna		Maakuntahallituksen jäsen	
	Järvinen Mika		Maakuntahallituksen jäsen	
	Lehtimäki Kirsi		Maakuntahallituksen jäsen	

Lehtinen Eemeli
Maattola Helena

Maakuntahallituksen jäsen
Maakuntahallituksen jäsen

Pautola-Mol Niina
Paakkunainen Jari

Maakuntajohtaja
Hallintojohtaja

Allekirjoitukset

Ilkka Viljanen
puheenjohtaja

Jari Paakkunainen
pöytäkirjanpitäjä

Käsitellyt asiat

21 - 33

Pöytäkirjan tarkastus

Päijät-Hämeessä 5.12.2024

Anneli Viinikka
pöytäkirjantarkastaja

Miina Harmaala
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan nähtävilläpito

Päijät-Hämeen liiton verkkosivuilla 9.12.2024 klo 9.00 alkaen.

Maakuntavaltuusto

§ 21

03.12.2024

Maakuntavaltuuston kokouksen avaus

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 21

Maakuntavaltuuston puheenjohtaja Ilkka Viljanen avaa maakuntavaltuuston kokouksen.

Päätös

Maakuntavaltuuston puheenjohtaja Ilkka Viljanen toivotti maakuntavaltuuston jäsenet ja muut osallistujat tervetulleeksi maakuntavaltuuston kokoukseen ja avasi kokouksen.

Maakuntavaltuuston kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 22

Hallintosäännön 65 §:n mukaan kutsu valtuuston kokoukseen on vähintään seitsemän (7) päivää ennen kokousta lähetettävä erikseen kullekin valtuutetulle, kunkin jäsenkunnan kunnanhallitukselle sekä niille, joilla on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus. Samassa ajassa on kokouksesta annettava yleisesti tieto kuntayhtymän verkkosivuilla. Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävät asiat.

Hallintosäännön 66 §:n mukaan esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset valtuuston päätöksiksi, on lähetettävä kokouskutsun yhteydessä, jolleivät erityiset syyt ole esteenä. Hallintosäännön 68 §:n mukaan esityslista julkaistaan kuntayhtymän verkkosivuilla.

Kokouskutsu ja esityslista on toimitettu postitse sähköpostina tai kirjeenä 25.11.2024 kullekin valtuutetulle, kunkin jäsenkunnan kunnanhallitukselle sekä maakuntahallituksen jäsenille ja esittelijälle.

Lisäksi kokouksesta on ilmoitettu Päijät-Hämeen liiton ilmoitustaulun lisäksi myös jäsenkuntien ilmoitustauluilla.

Esityslistan liitteenä 1 on luettelo jäsenkuntien edustajainkokouksen valitsemista maakuntavaltuuston jäsenistä ja heidän henkilökohtaisista varajäsenistään. Perussopimuksen 15 §:n mukaan maakuntavaltuuston kokouksissa on kullakin maakuntavaltuuston jäsenellä yksi ääni. Mikäli jäsen on estynyt tai poissa, siirtyy hänen äänivaltansa henkilökohtaiselle varajäsenelle.

Perussopimuksen 16 §:n mukaan maakuntavaltuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa jäsenistä on saapuvilla.

Hallintosäännön 72 §:n mukaan läsnä olevat valtuutetut ja varavaltuutetut todetaan nimenhuudolla, joka toimitetaan jäsenkunnittain aakkosjärjestyksessä.

Nimenhuudon jälkeen puheenjohtaja toteaa esteen ilmoittaneet valtuutetut ja läsnä olevat varavaltuutetut sekä onko valtuusto laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

Maakuntavaltuusto

§ 22

03.12.2024

Hallintosäännön 61 §:n mukaan valtuuston kokousten pöytäkirjanpitäjänä toimii ja sen muistakin sihteerintehtävistä huolehtii hallintojohtaja, ellei valtuusto toisin päättä.

Esittelijä

Puheenjohtaja

Päätösehdotus

1. Kokouksen sihteeri suorittaa nimenhuudon ja toteaa esteen ilmoittaneet valtuutetut ja läsnä olevat varavaltuutetut.
2. Puheenjohtaja toteaa, onko maakuntavaltuusto laillisesti koollekutsuttu ja päätösvaltainen.
3. Puheenjohtaja toteaa kokouksen puheenjohtajan, esittelijän sekä pöytäkirjanpitäjän. Kokouksen sihteeri toteaa läsnäolevat maakuntahallituksen jäsenet.

Päätös

1. Suoritettiin nimenhuuto. Todettiin, että esteestä oli ilmoittanut Sonja Falk, Ville Hälinen, Mari Raininko, Mira Nieminen, Tuomas Sorsa, Tuula Koivunen ja että varajäsenistä olivat paikalla Santeri Nousjoki ja Eija Virolainen-Nurminen.
2. Puheenjohtaja totesi, että maakuntavaltuuston kokous on laillisesti koollekutsuttu ja päätösvaltainen.
3. Puheenjohtaja totesi, että kokouksen puheenjohtajana toimii Ilkka Viljanen. Todettiin nimenhuudolla läsnä olevat maakuntahallituksen jäsenet ja esittelijä. Puheenjohtaja totesi, että pöytäkirjanpitäjänä toimii hallintojohtaja Jari Paakkunainen.

Liitteet

Liite 1 Nimenhuuto- ja äänestysluettelo 3.12.2024

Pöytäkirjan tarkastajien valitseminen

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 23

Hallintosäännön 83 §:n mukaan valtuuston pöytäkirjan tarkastaa kaksi kullakin kerralla tähän tehtävään valittua valtuutettua, jollei valtuusto jonkin asian kohdalla toisin päättä.

Hallintosäännön 86 §:n mukaan toimitettaessa enemmistövaali suljetuin lipuin, kokouksen pöytäkirjantarkastajat toimivat samalla ääntenlaskijoina ja avustavat muutenkin vaalitoimituksessa, jollei valtuusto toisin päättä.

Esittelijä

Puheenjohtaja

Päätösehdotus

Maakuntavaltuusto valitsee kaksi valtuutettua tarkastamaan tästä kokouksesta laadittavan pöytäkirjan.

Merkittään, että kokouksen tarkastettu pöytäkirja pidetään yleisesti nähtävillä Päijät-Hämeen liiton kotisivuilla 9.12.2024 klo 9.00 alkaen.

Päätös

Maakuntavaltuusto valitsi tästä kokouksesta laadittavan pöytäkirjan tarkastajiksi Anneli Viinikan ja Miina Harmaalan. Merkittiin, että kokouksen tarkastettu pöytäkirja pidetään yleisesti nähtävillä Päijät-Hämeen liiton kotisivuilla 9.12.2024 klo 9.00 alkaen.

Maakuntavaltuusto

§ 24

03.12.2024

Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 24

Hallintosäännön 75 §:n mukaan asiat esitellään valtuustolle esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei valtuusto toisin päätä.

Esittelijä

Puheenjohtaja

Päätösehdotus

Maakuntavaltuusto hyväksyy esityslistassa esitetyn kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto

§ 25

03.12.2024

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 25
194/00.03.00/2024

Tarkastuslautakunta 8.11.2024 § 5

Kuntalain 84 §:n mukaan kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on valittu tehtäväänsä.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Sidonnaisuusilmoitukset (LIITE 3).

Ehdotus: Tarkastuslautakunta saattaa ilmoitukset maakuntavaltuustolle tiedoksi.

Päätös: Hyväksyttiin.

Esittelijä

Tarkastuslautakunta

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta saattaa ilmoitukset maakuntavaltuustolle tiedoksi.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntahallitus § 135

14.10.2024

Maakuntavaltuusto § 26

03.12.2024

Maakuntavaltuuston jäsenen vaihtuminen/Niinistö

Maakuntahallitus 14.10.2024 § 135

Perussopimuksen 14 §:n mukaan maakuntavaltuuston jäsenten ja varajäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja. Mikäli maakuntavaltuuston jäsen tai varajäsen menettää vaalikelpoisuutensa kesken toimikauden tai muusta syystä eroaa maakuntavaltuuston jäsenyydestä kesken toimikauden, päättää jäsenen edustama kunta eron myöntämisestä ja uuden jäsenen tai varajäsenen valitsemisesta jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Lahden kaupunginvaltuusto on 2.9.2024 ilmoittanut, että maakuntavaltuuston jäsenelle Sari Niinistölle (kok.) on myönnetty ero maakuntavaltuuston jäsenyydestä. Samalla kaupunginvaltuusto on nimennyt uudeksi jäseneksi Miina Harmaalan jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Valmistelija	Asian on valmistellut hallintojohtaja Jari Paakkunainen, puh. 044 371 9455.
Esittelijä	Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol
Päätösehdotus	Maakuntahallitus päättää ilmoittaa asian tiedoksi maakuntavaltuustolle
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 26
155/00.00.01/2024

Esittelijä	Maakuntahallitus
Päätösehdotus	Maakuntahallitus ilmoittaa asian tiedoksi maakuntavaltuustolle.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntahallitus § 108

12.08.2024

Maakuntavaltuusto § 27

03.12.2024

Eron myöntäminen Eemeli Lehtiselle maakuntahallituksen jäsenyydestä ja uuden jäsenen valinta

Maakuntahallitus 12.08.2024 § 108

Maakuntahallituksen jäsen (Sdp., liitt) Eemeli Lehtinen on pyytänyt eroa maakuntahallituksen jäsenyydestä.

Päijät-Hämeen liiton perussopimuksen mukaan 18 §:n 2 momentin mukaan maakuntavaltuusto valitsee toimikautensa ajaksi maakuntahallituksen, johon kuuluu kaksitoista (12) jäsentä ja kullekin henkilökohtainen varajäsen. Hallitukseen valitaan vähintään yksi (1) jäsen kustakin jäsenkunnasta. Maakuntahallituksen kokoonpano on sovitettava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kuntavaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymän alueella vaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Maakuntavaltuuston tulee valita toimikauden loppuajaksi uusi jäsen maakuntahallitukseen.

Valmistelija Asian on valmistellut hallintojohtaja Jari Paakkunainen, puh. 044 371 9455.

Esittelijä Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol

Päätösehdotus Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että maakuntavaltuusto myöntää eron Eemeli Lehtiselle maakuntahallituksen jäsenen tehtävästä ja valitsee uuden maakuntahallituksen jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntahallituksen jäsen Eemeli Lehtinen ilmoitti esteellisyydestään hallintolain 28 §:n 1 mom. 1 kohdan perusteella ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 27
142/00.00.01/2024

Esittelijä Maakuntahallitus

Maakuntahallitus	§ 108	12.08.2024
Maakuntavaltuusto	§ 27	03.12.2024

Päätösehdotus Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että maakuntavaltuusto myöntää eron Eemeli Lehtiselle maakuntahallituksen jäsenen tehtävästä ja valitsee uuden maakuntahallituksen jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Päätös Maakuntavaltuusto myönsi eron Eemeli Lehtiselle maakuntahallituksen jäsenen tehtävästä ja valitsi Sami Salmisen esityksestä Antti Kankkusen uudeksi maakuntahallituksen jäseneksi jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Maakuntahallitus	§ 153	12.11.2024
Maakuntavaltuusto	§ 28	03.12.2024

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2025-2027 ja talousarvion 2025 hyväksyminen

Maakuntahallitus 12.11.2024 § 153

Kuntalain 110, 64 §:n mukaan "Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Edellä 3 momentissa säädettyä alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin. "

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään siitä, ovatko määrärahat ja tuloarviot sitovia netto- vai bruttomääräisinä. Netto tarkoittaa toimintakatetta.

Vuoden 2025 talousarvioesitykseen sisältyy käyttötalousosa, tuloslaskelmaosa ja rahoitusosa.

Maakuntahallitus	§ 153	12.11.2024
Maakuntavaltuusto	§ 28	03.12.2024

Käyttötalousoosassa valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot nettomääräisinä.

Tuloslaskelmaosa osoittaa, miten tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korko- ja muihin menoihin sekä poistoihin ja arvonalennuksiin.

Tuloslaskelmaosan mukaan vuoden 2025 alijäämä on 31 222 euroa.

Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan ja kuinka suuri on rahoitusjäämä ja kuinka se katetaan.

Perussopimuksen 23 §:n mukaan taloussuunnitelmaa valmisteltaessa jäsenkunnille varataan tilaisuus esityksen tekemiseen kuntayhtymän toiminnan kehittämiseksi.

Maakuntavaltuuston hyväksymän vuosien 2024-2026 taloussuunnitelman mukaan jäsenkuntien maksuosuus vuoden 2025 menoihin kasvaa 2 %. Nyt laadittu talousarvioesitys perustuu jäsenkuntien maksuosuuden 2 %:n kasvuun.

Taloussuunnitelmassa jäsenkuntien maksuosuudet sisältyvät myyntituloihin. Maksuosuus liiton menoihin on yhteensä 2 437 384 euroa, jonka maakuntavaltuusto hyväksyy sitovasti. Lisäksi jäsenkunnilta kerätään liiton kautta maksettavat kuntaosuudet Lahden yliopistokampuksen toiminnan rahoitukseen 100 000 euroa ja Päijät-Häme-Suomen liikkuvien maakunta hankkeeseen 87 000 euroa.

Perussopimuksen mukaan jäsenkuntien keskinäinen maksuvelvollisuus määrätään asukaslukujen suhteessa. Laskelma maksuosuuksista on taloussuunnitelman liitteenä.

Perussopimuksen 33 §:n mukaan maksuosuus suoritetaan varainhoitovuoden aikana maakuntahallituksen määräämissä erissä ja määrääminä aikoina.

Vuosien 2026 ja 2027 jäsenkuntien maksuosuuksien kasvuksi on arvioitu 2 %.

Maakuntahallituksen 14.10.2024 hyväksymä luonnos vuosien 2025-2027 toiminta- ja taloussuunnitelmaksi ja vuoden 2025 talousarvioksi lähetettiin jäsenkunnille tiedoksi ja mahdollista lausuntoa varten. Tässä luonnoksessa kuntien maksuosuuden kasvuksi oli määritelty 3 %. Lausunnot pyydettiin

Maakuntahallitus	§ 153	12.11.2024
Maakuntavaltuusto	§ 28	03.12.2024

5.11.2024 mennessä. Määräaikaan mennessä lausunnon ovat antaneet Kärkölä, Asikkala, Orimattila, Padasjoki, Hollola ja Lahti. Lausuntojen pohjalta kuntien maksuosuuden kasvuksi määriteltiin 2 %.

Valmistelija	Asian on valmistellut hallintojohtaja Jari Paakkunainen, puh. 044 371 9455.
Esittelijä	Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol
Päätösehdotus	<p>Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että</p> <ul style="list-style-type: none"> - se merkitsee tiedoksi jäsenkuntien lausunnot Päijät-Hämeen liiton vuosien 2025-2027 taloussuunnitelmaluonnoksesta - se hyväksyy Päijät-Hämeen liiton toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2025-2027 ja 2 %:n jäsenkuntien maksuosuuden kasvuun perustuvan talousarvion vuodelle 2025 liitteen mukaisena ja edellä selostusosassa esitetyin sitovuusmäärittelyin - se antaa maakuntahallitukselle oikeuden ottaa liiton hallinnoitavaksi talousarvioon vuonna 2025 mahdollisesti käynnistyviä projekteja, joita ei ole huomioitu talousarviossa ja joiden rahoitukseen ei käytetä jäsenkuntien maksuosuuksia.
Päätös	<p>Ehdotus hyväksyttiin.</p> <p>Puheenjohtaja Komu ilmoitti klo 19.13 viiden minuutin kokoustausta.</p>

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 28
151/02.00/2024

Esittelijä	Maakuntahallitus
Päätösehdotus	<p>Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että</p> <ul style="list-style-type: none"> - se merkitsee tiedoksi jäsenkuntien lausunnot Päijät-Hämeen liiton vuosien 2025-2027 taloussuunnitelmaluonnoksesta - se hyväksyy Päijät-Hämeen liiton toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2025-2027 ja 2 %:n jäsenkuntien maksuosuuden kasvuun perustuvan talousarvion vuodelle 2025 liitteen mukaisena ja edellä selostusosassa esitetyin sitovuusmäärittelyin - se antaa maakuntahallitukselle oikeuden ottaa liiton hallinnoitavaksi talousarvioon vuonna 2025 mahdollisesti käynnistyviä projekteja, joita ei

Maakuntahallitus	§ 153	12.11.2024
Maakuntavaltuusto	§ 28	03.12.2024

ole huomioitu talousarviossa ja joiden rahoitukseen ei käytetä jäsenkuntien maksuosuuksia.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

Liite 2 Kuntien lausunnot
Liite 3 TTS 2025-2027

Maakuntahallitus	§ 110	12.08.2024
Maakuntavaltuusto	§ 29	03.12.2024

Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 tavoitteiden hyväksyminen

Maakuntahallitus 12.08.2024 § 110

Valtakunnalliset tavoitteet

Maakuntakaavan laadintaa ohjaavat maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT). VAT:tien tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa. Maakuntakaavoituksen avulla tavoitteet konkretisoidaan maakunnallisiksi ja seudullisiksi ratkaisuuksi, jotka puolestaan ohjaavat kuntakaavoitusta.

MRL 5 §:ssä esitetään alueidenkäytön suunnittelun yleiset tavoitteet ja lain 28 §:ssä maakuntakaavan sisältövaatimukset. Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon ja kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin.

Maakunnalliset tavoitteet

Maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin liittyen järjestettiin tavoiteseminaari 12.6.2024 maakuntavaltuutetuille ja kunnanvaltuutetuille, jossa työstettiin Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 maakunnallisia tavoitteita. Etäyhteydellä järjestettyyn seminaariin osallistui 44 luottamushenkilöä. Ennen seminaariin osallistumista valtuutettuja oli pyydetty vastaamaan Mentimeter-kyselyyn, jossa tavoitteita pyydettiin priorisoimaan ja sanallisesti arvioimaan. Kyselyyn saatiin yhteensä 33 vastausta.

Kyselyn tuloksia käytiin läpi tavoiteseminaarin pienryhmissä.

Esivalmisteltuja tavoitteita pidettiin pääosin tärkeinä.

Pienryhmätyöskentelyssä käydyn keskustelun pohjalta tavoitteita on hieman tarkistettu ja ne järjestettiin kyselyn vastausten pohjalta tärkeysjärjestykseen. Tavoiteseminaarin pohjalta tarkistettavat tavoitteet:

- keskusverkko -teemaan on lisätty tiivis kuvaus siitä mitä keskusverkko tarkoittaa
- väestö ja asuminen -teeman tavoitetta 4. on täydennetty alueellisen eriytymisen ehkäisemiseen liittyvällä lauseella
- liikenteen tavoitteisiin on lisätty uusi tavoite: ”Tieliikenteen väylät ovat turvallisia ja edistävät Päijät-Hämeen alueiden saavutettavuutta”

Ehdotus tavoitteiksi on asialistan liitteenä.

Maakuntahallitus	§ 110	12.08.2024
Maakuntavaltuusto	§ 29	03.12.2024

Kuinka maakuntakaava etenee?

Kun maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin liittyvät tavoitteet, maakunnalliset tavoitteet on hyväksytty, keskitytään maakuntakaavatyössä kaavaluonnoksen laatimiseen. Vaihtoehtoisia suunnitteluratkaisuja luonnostellaan kartoille selvityksistä saatujen tulosten sekä kuntien ja eri sidosryhmien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Luonnosvaiheessa järjestetään kaikille avoimia työpajoja ja niihin kutsutaan laajasti eri sidosryhmiä ja luottamushenkilöitä.

Päijät-Hämeen maakuntakaavaan 2060 liittyvät ajankohtaiset aineistot löytyvät koko kaavan laatimisen ajan tältä sivustolta: <https://urly.fi/3qQj>

Valmistelija	Asian on valmistellut aluesuunnittelujohtaja Niina Ahlfors, puh. 040 531 7628.
Esittelijä	Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol
Päätösehdotus	Maakuntahallitus päättää: <ul style="list-style-type: none"> - hyväksyä ehdotukset maakuntakaavan tavoitteiksi - että tavoitteet täydennetään maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan - toimittaa päätöksen tiedoksi Päijät-Hämeen maakuntavaltuustolle ja Päijät-Hämeen kuntiin
Päätös	Keskustelun jälkeen esittelijä teki seuraavan muutosehdotuksen kohtaan "Ympäristö ja luonnonvarat": Kohta 2: "Keskeisten maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöalueiden arvojen turvaaminen" muutetaan muotoon "Keskeisten maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöalueiden kehittäminen" Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 29
218/15.01.00/2023

Esittelijä	Maakuntahallitus
Päätösehdotus	Maakuntahallitus toimittaa päätöksen tiedoksi Päijät-Hämeen maakuntavaltuustolle.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntahallitus § 110

12.08.2024

Maakuntavaltuusto § 29

03.12.2024

Liitteet

Liite 4 Ehdotus Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 tavoitteiksi

Maakuntahallitus	§ 140	14.10.2024
Maakuntavaltuusto	§ 30	03.12.2024

Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2024-2035 hyväksyminen

Maakuntahallitus 14.10.2024 § 140

Valtio solmii Suomen suurimpien kaupunkiseutujen kanssa maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksia (MAL). Neljän vuoden välein uusittavien sopimusten tarkoituksena on vahvistaa kuntien keskinäistä sekä seudun ja valtion yhteistä sitoutumista seudun kehittämistä koskeviin osapuolten yhteisiin tavoitteisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin. Ensimmäinen Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimus vuosille 2021–2031 on allekirjoitettu syyskuussa 2021.

MAL-sopimus vuosille 2024-2035 on nyt valmis eri osapuolten hyväksyttäväksi ja siihen voi tutustua kokousaineiston liitteestä. Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksen osapuolia ovat Lahti, Heinola, Hollola, Orimattila, Asikkala, Iitti, Kärkölä ja Päijät-Hämeen liitto, sekä valtiolta ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA.

Sopimuksen toimenpiteet luovat edellytyksiä seudullista tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntotuotannolle sekä liikennejärjestelmän ja investointien sekä maankäytön yhteensovittamiselle. MAL-sopimuksella edistetään Lahden seudun kestävästä kasvusta kehittämällä valtion ja kuntien yhteistyönä vähäpäästöistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää ja siihen liittyviä investointeja, elinkeinoelämän elinvoimaisuutta, liikenneturvallisuutta, liikennejärjestelmän digitalisaatiota sekä tarpeita vastaavaa asuntokaavoitusta ja -tuotantoa. Tavoitteena on myös torjua segregatiota ja asunnottomuutta sekä edistää asuinalueiden monimuotoisuutta ja alueiden asuntokannan monipuolisuutta.

Lahden kaupunkiseudun tavoitteena on toimia kansallisesti ja kansainvälisesti edelläkävijänä hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamisessa. Päijät-Hämeen maakunnan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2030, ja Lahden seutu jatkaa Lahden Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021-teemojen kehittämistä. MAL-sopimuksen toimenpiteiden tavoitteena on tukea seudun hiilineutraaliustavoitteita.

Sopimuksessa on kuvattu tavoitetilat vuodelle 2035, kehityspolut tavoitetilan saavuttamiseksi ja tarvittavat toimenpiteet vuosille 2024–2027

Maakuntahallitus	§ 140	14.10.2024
Maakuntavaltuusto	§ 30	03.12.2024

tavoitteisiin pääsemiseksi. Sopimukseen on sisällytetty keskeisimmät ja vaikuttavimmat maankäyttöä, asumista ja liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat toimenpiteet, jotka edellyttävät kuntien keskinäistä tai kuntien ja valtion yhteistyötä. Sopimuksen toteutumisen kannalta on tärkeää, että myös muut liiton, kuntien ja valtion kehittämistoimet tukevat sopimuksen tavoitteiden toteutumista.

Sopimus sisältää yhteensä 41 toimenpidettä seuraaviin teemoihin liittyen:

- seudullinen suunnittelu ja tietopohja
- kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä
- asuminen ja elinympäristön laatu
- elinvoimainen Lahden kaupunkiseutu

Sopimuksessa on seuraavia taloudellisesti keskeisiä Lahden kaupunkiseutua koskevia toimenpiteitä:

- Valtio toteuttaa valtatielle 12 Mankala-Tillolan osahankkeen. Valtion osuus on korkeintaan 92 miljoonaa euroa, josta 30 miljoonaa euroa rahoitetaan MAL-sopimuksen rahoituksella. Iitin kunnan osuus on 1,6 miljoonaa euroa. Valtion rahoituksen ehtona hankkeelle on MAL-sopimuksen syntyminen. Hanke käynnistetään vuonna 2025.
- Valtio osoittaa yhteensä 10 miljoonaa euroa vuosina 2025–2028 valtion väyläverkon pieniin yhteisrahoitteisiin parantamishankkeisiin. Näillä edistetään liikenneturvallisuutta, kestävästä liikkumisesta ja yhdyskuntarakennetta sekä muita MAL-sopimuksen tavoitteita. Hankekokonaisuus rahoitetaan valtion ja kuntien kesken kustannusjaolla 50/50. Edistettävistä hankkeista sovitaan jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä seudun kuntien, Väyläviraston, Uudenmaan ELY-keskuksen ja Päijät-Hämeen liiton yhteistyönä.
- Valtio avustaa Lahden seudun julkisen henkilöliikenteen palveluita 5,8 miljoonalla eurolla sopimuskaudella 2024–2027. Valtionavustuksen edellytyksenä on, että kaupunkiseutu toteuttaa tässä sopimuksessa esitettyjä joukkoliikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteitä.
- Valtio kohdentaa kaupunkiseudulle valtion tukemaa asuntotuotantoa Lahden kaupunkiseutusunnitelmassa tunnistetuille tulevaisuuden kasvualueille, keskustoihin ja kestävästä liikkumisesta kannalta hyville sijainneille.
- Lisäksi yhdessä edistetään mm. Savon oikoradan (Lahti-Heinola-Mikkeli) ajantasaisuusselvitystä, esisuunnitelman laadintaa ja Tuuliharjan eritasoliittymästä.

Maakuntahallitus	§ 140	14.10.2024
Maakuntavaltuusto	§ 30	03.12.2024

- Sopijaosapuolet sitoutuvat yhdessä edistämään sopimuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. MAL-sopimus tulee voimaan, kun kaupunkiseudun kunnanvaltuustot ja Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto sekä valtioneuvosto ovat sen hyväksyneet ja se on kaikkien osapuolten taholta allekirjoitettu. Valtion rahoitustoimenpiteet edellyttävät eduskunnan päätöstä.

Valmistelija	Asian on valmistellut aluesuunnittelujohtaja Niina Ahlfors, puh. 040 531 7628.
Esittelijä	Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol
Päätösehdotus	Maakuntahallitus esittää, että maakuntavaltuusto päättää hyväksyä liitteen mukaisen valtion ja Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksen vuosille 2024–2035.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 30
157/15.01.00/2024

Esittelijä	Maakuntahallitus
Päätösehdotus	Maakuntahallitus esittää, että maakuntavaltuusto päättää hyväksyä liitteen mukaisen valtion ja Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksen vuosille 2024–2035.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
Liitteet	Liite 5 Lahden seutu MAL-sopimus Valmisteluryhmän ehdotus sopimukseksi 23.8.2024

Maakuntahallitus	§ 154	12.11.2024
Maakuntavaltuusto	§ 31	03.12.2024

Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2050+ vision valmistelu ja päättäminen

Maakuntahallitus 12.11.2024 § 154

Päijät-Hämeen maakuntastrategiaa valmistellaan yhteistyössä maakunnan sidosryhmien kanssa ja koordinoinnista vastaa Päijät-Hämeen liitto. Maakuntastrategian visiota on valmisteltu syyskaudella 2024 ja strategian sisältö valmistuu keväällä 2025, maakuntaohjelma 2026–2029 ja sitä täydentävä älykkään erikoistumisen strategia valmistuvat vuoden 2025 loppuun mennessä. Strategia- ja ohjelmatyö ovat koko maakunnan yhteisiä prosesseja. Koordinoinnista vastaa Päijät-Hämeen liitto Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden mukaisesti (TEM VN_25905_2024-TEM-1TEM Ohje maakuntaohjelmien 2026–2029 laatimiseksi).

Maakuntaohjelmien valmistelun yhteydessä maakuntien liittoja pyydetään tarkistamaan älykkään erikoistumisen strategiansa päivitystarve. Älykkään erikoistumisen strategia tulee liittää osaksi maakuntaohjelman kokonaisuutta. EU:n tulevan (vuonna 2028 alkavan) ohjelmakauden valmistelu on käynnistynyt ja ohjelmakauden vaihtuessa on todennäköisesti tarpeellista laatia strategia seuraavan kerran. Maakuntaohjelman sisältö määritetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (797/2021 §14).

Maakuntaohjelmassa tulee huomioida hallituksen keväällä 2024 antama päätös aluekehittämisen painopisteistä, Uudistuvat ja hyvinvoivat alueet, ja sen toteuttaminen maakunnassa. Aluekehittämisen painopisteitä kaudelle 2024–2027 ovat:

- kestävä elinvoima ja investoinnit
- hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
- vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Kaikkia painopisteitä yhdistävät kokonaisturvallisuus, kansainvälisyys sekä aluelähtöisyys. Lisäksi päätöksessä on tunnistettu aluekehityksen ja valittujen painopisteiden kehittämisen edellytyksinä alueiden saavutettavuus, työvoiman saatavuus ja työllisyys sekä osaaminen ja sivistys. Maakuntaohjelmassa kuvataan, kuinka näitä painopisteitä toteutetaan alueen lähtökohdista.

Kansallisesti valmistelua edistää:

- 30.10.2024 klo 9–12 Kansallinen aluekehityksen tilanne- ja kehityskuva -webinaari
- 3.11–4.11. aluekehittämisspäivät Helsingissä

Maakuntahallitus	§ 154	12.11.2024
Maakuntavaltuusto	§ 31	03.12.2024

Alueella on pidetty kolme tulevaisuuden ja nykyisyyden tilaisuutta, mutta keskittyen visiotyön taustamateriaaliin. Tilaisuuksissa oli yhteensä noin 150 osallistumiskertaa (sisältää samoja osallistujia) monista keskeisistä sidosryhmistä tai maakuntavaikuttamiseen kiinnostuneita asukkaita. Kolme työpajaa fasilitoi MDI <https://www.mdi.fi/>.

- 26.9.2024 klo 14-17 Teams ja Walimo Lahdessa, muutostekijät - tulevaisuuden ennakointi
- 17.10.2024 klo 14-17 Teams ja Walimo Lahdessa, SWOT
- 31.10.2024 klo 12-15 Teams tai Lahden Seurahuone, skenaariot

Lisäksi Päijät-Hämeen liiton johtoryhmän vetämänä

- 1.11.2024 klo 13-15 visiotyö valtuuston ja hallituksen jäsenille

Valmistelun purkumateriaali on liitteenä ja sen loppuosaan on lisätty liiton toimistotyönä lisättyjä swot ja skenaarionäkymiä. 1.11. visiotyön esitykset ja ehdotelmat esitellään kokouksessa (liitteenä).

Valmistelija	Asian on valmistellut kehittämisjohtaja Juha Hertsi puh. 0443719442
Esittelijä	Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol
Päätösehdotus	Maakuntahallitus merkitsee asian tiedoksi ja toimittaa taustamateriaalin ja visiotyön taustaesitykset maakuntavaltuustolle päätettäväksi maakuntastrategia 2050+ visioksi. Visio linjaa kevään 2025 valmistelua maakuntastrategian tavoitteiksi.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 31
30/15.00.18/2024

Esittelijä	Maakuntahallitus
Päätösehdotus	Maakuntahallitus toimittaa taustamateriaalin ja visiotyön taustaesitykset maakuntavaltuustolle päätettäväksi maakuntastrategia 2050+ visioksi. Visio linjaa kevään 2025 valmistelua maakuntastrategian tavoitteiksi.
Päätös	Maakuntavaltuusto päätti, että maakuntastrategian 2050+ visio on: Päijät-Häme 2050 – kestävä elämä, luovan yhteisöllisyyden ja monipuolisten

Maakuntahallitus § 154

12.11.2024

Maakuntavaltuusto § 31

03.12.2024

mahdollisuuksien maakunta.

Ehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

Liite 6 Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2050+ syyskauden 2024
työpajakoosteet

Liite 7 Maakuntavaltuusto 20241203 esitys visioksi

Maakuntavaltuusto § 32

03.12.2024

Muut mahdollisesti esille tulevat asiat

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 32

Esittelijä

Puheenjohtaja

Päätösehdotus

Puheenjohtaja toteaa, onko muita mahdollisesti esille tulevia asioita.

Päätös

Puheenjohtaja Viljanen ilmoitti, että seuraava maakuntavaltuuston kokous pidetään 18.6.2025. Lisäksi Viljanen kiitti luottamushenkilöitä ja toimiston henkilökuntaa hyvästä yhteistyöstä ja toivotti hyvää joulunaikaa.

Maakuntajohtaja Pautola-Mol kertoi, että mietinnässä on uusia tapoja kuinka maakuntavaltuuston jäseniä voitaisiin enemmän osallistaa varsinaisten kokousten lisäksi.

Maakuntavaltuusto § 33

03.12.2024

Kokouksen päättäminen

Maakuntavaltuusto 03.12.2024 § 33

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.40.

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 21, § 22, § 23, § 24, § 25, § 26, § 29, § 31, § 32, § 33

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 27, § 28, § 30**VALITUSOSOITUS**

Tähän päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella.

Valitusoikeus

Päätökseen saa hakea muutosta:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*), sekä
- kunnan jäsen.

Valitusaika

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa *asianosaisen* katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä sillä perusteella, että

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä,
- päätöksen tehnyt viranomais on ylittänyt toimivaltansa tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Valittajan tulee esittää valituksen perusteet valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä.

Valitusviranomais

Kunnallisvalitus tehdään Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle.

Postiosoite: Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna

Käyntiosoite: Arvi Kariston katu 5

Sähköpostiosoite: hameenlinna.hao@oikeus.fi

Faksinumero: 029 56 42269

Puhelinvaihte: 029 56 42200

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa on ilmoitettava:

- 1) päätös, johon haetaan muutosta (*valituksen kohteena oleva päätös*);
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (*vaatimukset*);
- 3) vaatimusten perustelut;
- 4) mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä:

- 1) valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- 2) selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
- 3) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Päijät-Hämeen liiton kirjaamosta.

Postiosoite: PL 50, 15111 Lahti

Käyntiosoite: Hämeenkatu 9 A, 15110 Lahti

Sähköpostiosoite: toimisto@pajjat-hame.fi

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 9.00–15.00.

Pöytäkirja on 9.12.2024 viety nähtäväksi yleiseen tietoverkkoon.

Asianosaiselle lähetettävään valitusosoitukseen merkitään lähettämispäivä:

Päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi sähköpostilla, joka on lähetetty 10.12.2024.